

Ιωάννης Ψάρρας: συνέντευξη στη Χαριτίνη Μαλισσόβα

Χαριτίνη Μαλισσόβα Δημοσιεύτηκε 11 Απριλίου 2022

Ο Ιωάννης Ψάρρας γεννήθηκε στην Νέα Κούταλη της Λήμνου το 1955 από γονείς Μικρασιάτες. Έχει εκδώσει τέσσερις ποιητικές συλλογές: Σώματα (1983), Γηγενές Πυρ (2000), Επιτύμβια Χάι Κου (2011), Τα δημοτικά της επόμενης μέρας (2016), το δοκίμιο Το Ιερό στην ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη (2002) και τη συλλογή διηγημάτων Το βλέμμα (2021). Δάσκαλοι του στη γραφή ήταν και είναι ο Γιώργος Ιωάννου, ο Νίκος Καρούζος, ο Αλέξανδρος Ασωνίτης και ο Στρατής Χαβιαράς. Έχει γράψει άρθρα και δοκίμια πάνω στη θεραπευτική και τη σχέση αναλυτή-αναλυόμενου. Ίδρυσε το 1995 τον χώρο πολιτισμού και έρευνας Σύνθεσις και διευθύνει τον ομότιτλο εκδοτικό οίκο, Σύνθεσις. Είναι εμπνευστής της συνθετικής μεθόδου της Ψυχοενεργειακής Προσέγγισης στην Πραγματεία επί των Επτά Ακτίνων. Είναι ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Συμβουλευτικής και υπήρξε αντιπρόεδρός της στο προηγούμενο Δ.Σ. Είναι εισηγητής σεμιναρίων και σύμβουλος Ψυχικής Υγείας. Φοιτά στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο, στο Τμήμα των Φυσικών Επιστημών. Ζει στο Χαλάνδρι. Η συλλογή διηγημάτων του Το βλέμμα είναι η αφορμή για τη συνέντευξη που ακολουθεί.

Το βλέμμα, ο τίτλος της συλλογής διηγημάτων σας. Θα μας δώσετε κάποια στοιχεία γι' αυτή;

Αντιγράφω από το οπισθόφυλλο του βιβλίου: «Το βλέμμα. Το πρώτο αλλά και το τελευταίο. Ενδιάμεσα, χιλιάδες βλέμματα, εκατομμύρια καθρέφτες, να πιστοποιούν ότι υπάρχεις ή και όχι. Τα βλέμματα. Της Παρουσίας. Της Απουσίας. Μαζί με το Ανύστακτον Όμηρο των τηλεοράσεων, των κινητών, των υπολογιστών, όπου Γης».

Αφιερώνετε σε δικά σας πρόσωπα τα περισσότερα από τα διηγήματα του βιβλίου. Αποτελούν οι ανθρώπινες σχέσεις έμπνευση για να γράψετε;

Θεωρώ τη σχέση, το σχετίζεσθαι, είτε με πρόσωπα, είτε με χώρους, την πλέον ουσιαστική συνθήκη. Πρεσβεύω μάλιστα τη δυαδική σχέση, δίκως ενδιάμεσο, δίκως «τρίτο», δίκως μεσάζοντα. Τα όντα, όταν είναι σ' αυτό το άμεσο «τετ α τετ», μειώνουν ή και μηδενίζουν την εγκόσμια αγωνία τους. Θα μπορούσα να μιλάω για πολλή ώρα για τα πρόσωπα και τους τόπους όπου είναι αφιερωμένα τα κείμενα. Για παράδειγμα το πρώτο-πρώτο, «Το Βλέμμα», είναι αφιερωμένο στον πεζογράφο Γιώργο Ιωάννου, φίλο της οικογένειας – ήταν αυτός που μας πρωτοπήγε σχολείο εμένα και τον αδελφό μου τον Στέλιο στη μυθική Βεγγάζη της Λιβύης. Η «Μαμή», που όταν την έγραφα είχα την αίσθηση ότι είχε γεννηθεί ακριβώς την ημέρα του Ολοκαυτώματος των Καλαβρύτων (13-12-1943), σ' αυτό το γεγονός αναφέρεται το διήγημα, ένα κοριτσάκι. Και όντως ήταν το μοναδικό παιδί που γεννήθηκε εκείνη την αποφράδα ημέρα και ήτανε κορίτσι. Έψαξα και το βρήκα. Της έστειλα το βιβλίο. Την πήρα τηλέφωνο, στις 13-12-2021, της ευχήθηκα, της είπα ποιος είμαι, το είχε πάρει το βιβλίο και το είχε διαβάσει. Είναι πλέον 80 ετών.

Συγκινήθηκε πολύ, όπως κι εγώ. Μου είπε αυθόρυμητα: «Μας αλλάξανε τη ζωή». Καμιά φορά, αν όχι πάντα, η λογοτεχνία δίνει φωνή σ' αυτούς που για κάποιο λόγο δεν έχουν και τους καθιστά «αθάνατους», τοποθετώντας τους εντός της Ιστορίας. Με την πρώτη ευκαιρία θα πάω να τη συναντήσω. Ως προς τους τόπους: ε, σε μια Μικρασία, ως όφειλα, στον γενέθλιο τόπο τη Λήμνο, στη χώρα μου, στα μέρη του Εμφυλίου, στα σπίτια...

Τι αποτελεί αφορμή για να γράψετε;

Οτιδήποτε και οπουδήποτε. Δεν συμφωνώ καθόλου με τις «κατάλληλες συνθήκες», για να πάει να γράψει κάποιος. Για τον συν-γραφέα (στα ελληνικά ή λέξη είναι συγγραφέας, δεν είναι writer!) υπάρχουν πάντα κατάλληλες συνθήκες, γιατί δεν γράφει ποτέ για τον εαυτό του, αλλά γράφει πάντα μαζί με τον ήρωά του και με τους αναγνώστες του – όχι για τους αναγνώστες του. (Ο αναγνώστης ως παράλληλος συν-γραφέας που συνομίλει με το κείμενο και που το συμπληρώνει ή του αφαιρεί μέρη, ανάλογα με τη φαντασία του.) Να γιατί η λογοτεχνία είναι απολύτως απαραίτητη για τη ζωή και παραλλήλως άκρως επικίνδυνη!

Τι θεωρείτε εξέλιξη σε έναν συγγραφέα;

Τη συνεχή και παρατεταμένη –μέχρι εξαντλήσεως– γενναιοδωρία του και τη συνεχή και παρατεταμένη ανάγνωση, μελέτη, συνομιλία, επικοινωνία με τους εν ζωή ομότεχνους του και τους απανταχού εκλιπόντες εραστές των λόγων, των λέξεων, των εννοιών.

Καμιά φορά, αν όχι πάντα, η λογοτεχνία δίνει φωνή σ' αυτούς που για κάποιο λόγο δεν έχουν και τους καθιστά «αθάνατους», τοποθετώντας τους εντός της Ιστορίας.

Ποιοι είναι οι δικοί σας αγαπημένοι λογοτέχνες, που ενδεχομένως υπήρξαν και αφορμή για να γράψετε;

Πάρα πολλοί, και μάλιστα Έλληνες. Ο Γιώργος Ιωάννου, ο Γιώργος Χειμωνάς, ο Μάριος Χάκκας, ο Ε.Χ. Γονατάς, ο Γεώργιος Βιζυηνός, ο Μιχαήλ Μητσάκης και οι ποιητές Γιώργος Σεφέρης, Κ.Π. Καβάφης, Οδυσσέας Ελύτης, Γιάννης Ρίτσος, Ανδρέας Εμπειρίκος, Νίκος Εγγονόπουλος, Μανόλης Αναγνωστάκης, Τάσος Λειβαδίτης, Λευτέρης Πούλιος..., αλλά και το σύνολο σχεδόν των Ελλήνων στιχουργών/ποιητών όπως ο Νίκος Γκάτσος, ο Δημήτρης Χριστοδούλου, ο Γιάννης Θεοδωράκης, ο Λευτέρης Παπαδόπουλος, η Λίνα Νικολακούλου, η Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου, ο Κώστας Βίρβος, ο Πυθαγόρας, ο Χαράλαμπος Βασιλειάδης..., οι στίχοι από τα ρεμπέτικα, τα δημοτικά τραγούδια...

Ποιο βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα και σας εντυπωσίασε;

Μελετώ τα δύο από τα πολλά βιβλία του Ζύκμουντ Μπάουμαν: *Ρευστοί καιροί – Η ζωή την εποχή της αβεβαιότητας και Ρευστός φόβος*, καθώς και το εντυπωσιακό, από κάθε άποψη, βιβλίο του Παναγιώτη Κονδύλη: *Θεωρία του πολέμου*. Και τα τρία αυτά βιβλία είναι επίκαιρα όσο ποτέ. Πάντοτε οι υψηλοί διανοητές έχουν αναλύσει τα γεγονότα, πολλές φορές προτού συμβούν, και η ανάγνωση των δημιουργημάτων τους μπορεί να προλάβει τόσο σε προσωπικό, όσο και συλλογικό επίπεδο τα επερχόμενα δεινά, ιδιαίτερα από αυτούς που έχουν τις αισθήσεις τους οξυμένες όπως τα λαγωνικά. Είναι το δίκτυο ασφαλείας στην αέναη πτώση της εποχής των μετρίων επιδόσεων και στον εκκωφαντικό θόρυβο της ασημαντότητας.

Ποια αξία θεωρείτε υπέρτατη;

Το σεβασμό. Τη σιωπή, για να ακουσθούν τα ουσιώδη. Τη νηστεία του περιττού.

Ως εκδότης του οίκου Σύνθεσις, πώς θα περιγράφατε την παρούσα περίοδο για τον χώρο των εκδόσεων;

Εξαιρετικό και αναβίωσμένο, με νέα παιδιά, νέες ιδέες, υψηλότερη αισθητική, μαζί με τη διαδικτυακή ανθοφορία των ηλεκτρονικών περιοδικών, των απομικρών ιστότοπων, τις παρουσιάσεις βιβλίων ανά την επικράτεια και τόσα άλλα όμορφα... «Εν ανθρώπω Έλληνι λόγω», που έλεγε και ο Εγγονόπουλος. Ζούμε μια εκδοτική –με διάφορες εκφάνσεις– κοσμογονία. Αυτό που μένει είναι να αναπτυχθεί το «επάγγελμα: αναγνώστης» και να βρει ο καθείς τον χρόνο του να διαβάζει, να διαβάζει, να διαβάζει!

Ήταν η περίοδος της πανδημίας γόνιμη αναγνωστικά, συγγραφικά και εκδοτικά;

Απολύτως! Μάλιστα, αυτό το διάστημα αποφάσισα να ιδρύσω τον εκδοτικό μας οίκο και να επιμεληθούμε και να εκδώσουμε τρεις τίτλους: έναν λογοτεχνικό –τα διηγήματα μου–, έναν ψυχοενεργειακό, που πήρα από την Ελλάδα, της Γ. Guex: *Το σύνδρομο εγκαταλείψης*, και έναν μουσικό της Στέλλας Κυπραίου: *Strange Burden, music for four guitars*. Αν και προσωπικά και τα τρία αυτά τα έκανα: πριν, κατά τη διάρκεια και τα πράττω και μετά την πανδημία. Απλώς, επειδή το επάγγελμά μου είναι Ψυχοενεργειακός Αναλυτής, με διευκόλυνε στις συνεδρίες μου και στις ομάδες που οδηγώ τόσια έκανα διαδικτυακά τα μαθήματα –πράγμα που δεν επικροτώ καθ' ολοκληρών–, καθώς και η μετακίνησή μου για όλο αυτό το διάστημα στο χωριό, στη Λίμνη Ευβοίας.

Θέλετε να μας πείτε για τα επόμενα σχέδιά σας;

Πρόκειται να εκδώσω εντός του 2022, στις Εκδόσεις Σύνθεσις, μία νέα μου ποιητική συλλογή, έναν τόμο με δοκίμια πάνω στη θεραπευτική σχέση αναλυτή-αναλυόμενου, καθώς και στη μουσική σειρά των Εκδόσεών μας, το βιβλίο της Στέλλας Κυπραίου: *13 σπουδές για κιθάρα*. Στον χώρο που ίδρυσα και διευθύνω, <a href="